

מכתב יאיר
17.87

כוחו של אור מסנוור

רוח אללה - חומייני והמהפכה האיסלאמית

מאת: אמיר טאהירי; תרגום: עמי שמיר; ספריית אופקים-עם עובד

הספר 'רוחאללה' הוא תיאור של טראגדיה הנבדלת מהטראגדיה היוונית בשני מובנים. ראשית, טראגדיה זו מתבססת על מציאות קרובה הנראית בדיוק נית להדהים ולא על מיתולוגיות רחוקות, ושנית, סיום קריאתה אינו מביא אותנו להקלה שבקתרויס ולתחושה של השבת הסדר על כנו אלא להיפך, הסיום הטראגי מעורר מחשבה על המשך נורא אף יותר. רוחאללה הוא שמו הפרטי של גיבור הספר - האיואטולה רוחוללה חומייני - האיש בעל המילה האחרונה באיראן של היום. במרכז הספר עומד ניסיון לבנות את פסיפס אישיותו, ותוך כדי כך נפרשת לפנינו המערכת השיעית באיראן בכללותה. עולם זה, שאת מהותו הפיסית והגונטלית מנסה מחבר הספר להסביר, תוך שימוש בשפה מובנת לקורא, והמחשת המשמעות שמאחורי הטרמינולוגיה שציר בור זה משתמש בה.

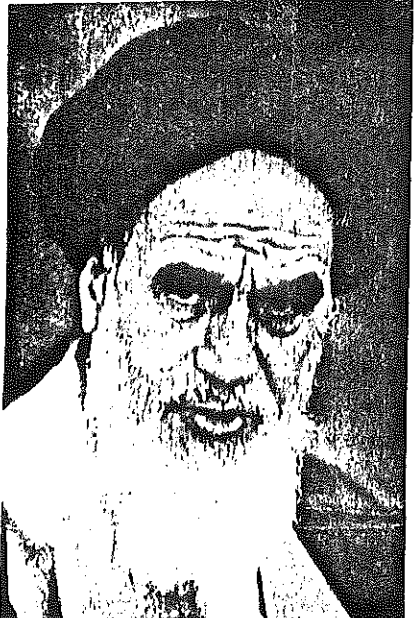
לאמיר טאהירי, שהיה קשור למימסד השאה, בין השאר בהיותו עורכו של אחד היומנים החשובים בטהראן של לפני המהפכה, היתה גישה למקורות רבים ומגוונים שאיפשרו לו להציג תמונה אותנטית ומקורית למדי של תקופה זו. דבר המשתקף היטב בביבליוגרפיה של הספר, אשר למרבה הצער לא נכללה בתרגום העברי אלא רק במקור האנגלי.

הספר מתאר את ילדותו של רוחוללה בחזמין שבמרכז איראן. במקביל לקורות חייו של חומייני מציג המחבר את התהליכים הסוציו-פוליטיים באיראן ואת השפעתם על מהלך חייו, לימודיו הדתיים, התגבשות רעיונותיו הקיצוניים והתקוממותו נגד השאה. רוב רובו של הספר מוקדש לתקופה שתחילתה התגבשות רעיונותיו של חומייני ועד להצלחתו בהפיכת השלטון. ההתמקדות בתקופה זו נבעה אכפי הנראה מכך שלרשותו של טאהירי עמדו מקורות רבים המתייחסים אליה.

בתחילת דרכו גרס חומייני כי "מבחינה פוליטית הסנקציה העליונה הנתונה בידי המדינה היא סמכותה להוציא אזרחים להורג. סלק סנקציה זו על-ידי הפיכת המוות לפרט נכסף, והמדינה תישאר חסרת-אונים ולא תהיה מסוגלת להגן על עצמה". עיקרון זה הנחה את חומייני לכל אורך מאבקו בשאה ובמוסדותיו, ועקבותיו נראו וממשיכים להיראות היום בעולם האיסלאם בכלל, ובאיראן ובדרום-לבנון בפרט.

כבר בתחילת דרכו נוכח חומייני לרעת שלא די בקיצוניות דתית כדי למשוך אחריו את ההמונים, אותם המונים אשר הפכו מאוחר יותר לנשקו היעיל ביותר של

חומייני, הן במאבקו נגד השאה והן במלחמה המתמשכת בין איראן לעיראק. הוא חיפש אחר אמצעים לשלדוב ההמונים וגילה כי סיסמאות ושמועות, המכניאות לשינאה כלפי זרים בכלל ויהודים וישראלים בפרט, הן אמצעי בעל כוח עצום. במרכז סיסמאות ושמועות אלה עמד הרעיון, כי "יהודים וזרים מבקשים לראות בחורבנו של האיסלאם... ולהרוס את רתנו

רוח ההמונים, חומייני

המהוללת". יעילותה של תעמולה זו ואמונתו הבסיסית של חומייני ברעיון העומד מאחוריה גרמו לו לסגל לעצמו את השימוש בה לכל אורך דרכו. כך, לדוגמה, כשרצה חומייני להכפיש את שמו של השאה הוא הפיץ שמועות כי השאה הוא יהודי, ישראלי או סוכן של הסי.איי. שמועות אלה מעלות על הדעת שמועה שפשטה בצ'יכר המולות באיראן בשלהי מלחמת העולם השנייה, שאמרה כי היטלר הוא מוסלמי שיעי ששמו היידר (כינוי של האימאם הראשון של השיעים), ובכוא הזמן הוא ישתלט על האימפריאליסטים והקומוניסטים אויבי האיסלאם ויגלה את זהותו האמיתית. בולט לעין עניין אחר: חלק נכבד מן העוגה המורעלת הזו מוקדש ליהודים ולישראל.

אולם לתעמולה מעין זו משמעות גם בהקשר רחב יותר. כוחה הוא ככוחו של אור מסנוור, המונע בעד ההמונים את ראיית הדברים לאשורם, ומוכילם כעדר עיוור למקום בלתי נודע לו. בל נשבח שתופעה זו אינה מייחדת את חברתו הזרה והמזורה של חומייני, והיא מופיעה במינני גם ובמינוחים שונים גם בכל חברה אחרת.

משה מנשהאוף